

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ В МЕЖАХ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Збалансований розвиток Східного Поділля є можливим лише в умовах комплексного збереження біотичного і ландшафтного різноманіття в регіоні. Основою комплексного збереження цього різноманіття має стати природно-заповідний фонд (ПЗФ) регіону, базою якого є лісові заповідні об'єкти.

Основні користувачі державного лісового фонду на території Східно-Подільського регіону є 11 лісових господарств, що підпорядковуються Вінницькому обласному управлінню лісового та мисливського господарства (ОУЛМГ) (табл. 1) [3].

Таблиця 1 – Категорії лісових земель в розрізі підприємств Вінницького ОУЛМГ

Лісове господарство/ Лісомисливське господарство (ЛГ/ЛМГ)	Категорії земель			
	Площа земель лісового фонду, га	Із них вкриті лісовою рослинністю, га	У т.ч. лісових культур, га	ПЗФ, га
Бершадське ЛГ	15188	14389	9058	2082
Вінницьке ЛГ	24789	22776	15357	1424,6
Гайсинське ЛГ	19427	18221	13435	530
Дашівське ЛМГ	5703	5441	750	116
Жмеринське ЛГ	18116	16995	13439	52,37
Іллінецьке ЛГ	17300	16228	11956	563
Крижопільське ЛГ	19228	18095	11525	1088
Могилів-Подільське ЛГ	31256	28784	22913	2654
Тульчинське ЛМГ	23286	22036	16412	1205
Хмільницьке ЛГ	21103	19590	15200	479
Чечельницьке ЛГ	16518	15773	6529	4807
Разом	211914	198328	136574	15000,97

Відповідно табл. 1 в структурі лісових господарств регіону функціонально-просторовий розподіл об'єктів ПЗФ є нерівномірним і недостатнім в кількісному відношенні. Найбільша частка об'єктів і територій ПЗФ спостерігається на території Чечельницького ЛГ (4087 га або 29,1 %), найменша на території Жмеринського ЛГ (52,37 га або 0,3 %). Середній показник заповідності лісових в розрізі підприємств Вінницького ОУЛМГ складає 7,5 %. За даними державного агентства лісових ресурсів України оптимальний показник заповідності в межах лісових господарств Східного Поділля має становити не менше ніж 15 % від загальної площі лісових насаджень [1; 2].

Проаналізувавши таксаційні описи лісових господарств Вінницького ОУЛМГ, згідно критеріїв відбору лісів високої природоохоронної цінності (особливо цінні для збереження ліси і репрезентативні ділянки) та провівши натурні обстеження було відібрано ряд лісових ділянок, які відповідають корінним типам лісу і є типовими репрезентативними, де необхідно зберігати природні лісові екосистеми (табл. 2).

Таблиця 2 – Типові репрезентативні лісові ділянки Вінницького ОУЛМГ (га)

Лісове господарство/ Лісо-мисливське господарство (ЛГ/ЛМГ)	Наявність корінних природних деревостанів	Наявність генетичних резерватів	Наявність плюсових насаджень	Наявність плюсових дерев, шт.	Наявність вікових дерев	Наявність реліктових та ендемічних рослин	Наявність деревних порід, які не підлягають рубкам	Наявність деревних порід, які мають спеціальне господарське значення	Наявність штучних високопродуктивних насаджень	Всього по ОУЛМГ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	395,2	219,2	–	3	16,1	9,9	9,6	–	302,2	955,2
Бершадське ЛГ	1055,0	209,1	–	20	24,0	–	25,6	17,7	3,0	1354,4
Вінницьке ЛГ	759,4	–	–	3	–	7,6	3,4	1,5	165,6	940,5

Продовження табл. 2

Гайсинське ЛГ	–	–	–	2	20,4	–	0,3	2,7	–	25,4
Дашівське ЛМГ	11,6	194,5	–	9	3,5	4,5	3,5	1,4	32,8	260,8
Жмеринське ЛГ	–	–	20,7	6	1,2	14,5	4,1	–	–	46,5
Іллінецьке ЛГ	1091,4	106,0	399,1	29	12,9	4,8	72,2	–	–	1715,4
Крижопільське ЛГ	798,5	9,1	–	–	23,5	16,4	3,8	53,6	79,2	984,1
Могилів-Подільське ЛГ	–	247,6	–	36	4,5	5,5	0,8	16,5	–	310,9
Тульчинське ЛМГ	–	132,3	–	–	–	12,2	–	8,3	–	152,8
Хмільницьке ЛГ	2878,4	185,6	110,6	24	–	–	5,7	–	–	3204,3
Чечельницьке ЛГ	6989,5	1303,4	530,4	132	106,1	75,4	129,0	101,7	582,8	9950,3
Разом										

Згідно таблиці 2 в умовах лісових підприємств Вінницького ОУЛМГ зосереджено репрезентативні лісові ділянки на загальній площі 9950,3 га.

Подальший аналіз таксаційних описів лісових господарств показав ряд інших лісових екосистем, які мають високу природоохоронну цінність, де потрібно охороняти не лише флору або дендрофлору, а й інші об'єкти живої та неживої природи (див. табл. 3).

Згідно таблиці 3 в лісовому фонді підприємств Вінницького ОУЛМГ є наявні лісові ділянки з вразливими екосистемами на загальній площі 6210,0 га. Відповідні лісові ділянки мають високу природоохоронну цінність і можуть бути представлені в перспективних об'єктах ПЗФ різних категорій заповідності. Особливу цінність мають природні ліси, генетичні резервати і плюсові насадження регіону, що представляють найбільш типові аборигенні типи лісу, які в умовах Східного Поділля є найменш антропогенно порушеними. Вони можуть бути представлені в категоріях заповідності від пам'ятки природи до заказника, або стати заповідними зонами в національних природних парках (НПП) чи регіональних

ландшафтних парках (РЛП). Отже, площу заповідних територій ПЗФ Східного Поділля можна збільшити на 16160,3 га (27 %) [1].

Таблиця 3 – Лісові ділянки Вінницького ОУЛМГ, де наявні вразливі екосистеми

Лісове господарство	Наявність відтворювальних ділянок мисливських тварин	Наявність місць гніздування птахів	Наявність мурашників	Наявність боліт	Наявність питних джерел	Наявність рік та струмків	Наявність ділянок і з виходом на поверхню геологічних покладів	Всього по ОУЛМГ
Бершадське	1148,3	–	411,4	0,6	9,6	0,9	–	1570,8
Вінницьке	–	–	679,1	407,2	10,4	7,8	56,4	1160,9
Гайсинське	–	0,3	150,3	11,7	0,3	1,0	5,9	169,5
Дашівське	41,0	–	–	3,5	–	2,8	1,5	48,8
Жмеринське	974,6	–	57,8	85,0	20,0	0,2	–	1137,6
Іллінецьке	6,6	–	203,3	113,5	14,4	4,3	–	342,1
Крижопільське	–	–	78,1	27,3	50,1	0,9	130,2	286,6
Могилів-Подільське	–	–	51,4	36,0	94,9	12,4	363,6	558,3
Тульчинське	–	–	119,3	30,1	25,1	–	26,7	201,2
Хмільницьке	–	–	360,2	225,9	5,8	4,1	45,0	641,0
Чечельницьке	–	–	61,2	4,8	27,2	–	–	93,2
Всього	2170,5	0,3	2172,1	945,6	257,8	34,4	629,3	6210,0

Використані джерела

1. Єлісавенко Ю. А. Оптимізація структури лісових ландшафтів для вдосконалення екомережі Східного Поділля : автореф. дис. канд. с-г. наук / Ю. А. Єлісавенко. – НУВГП, 2021. – 24 с.
2. Мудрак О. В. Еталони природи Вінниччини : монографія / О. В. Мудрак, Г. В. Мудрак, В. М. Поліщук та ін.; за заг. ред. О. В. Мудрака. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 540 с.
3. Офіційний сайт Вінницького ОУЛМГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vinwood.gov.ua/>.